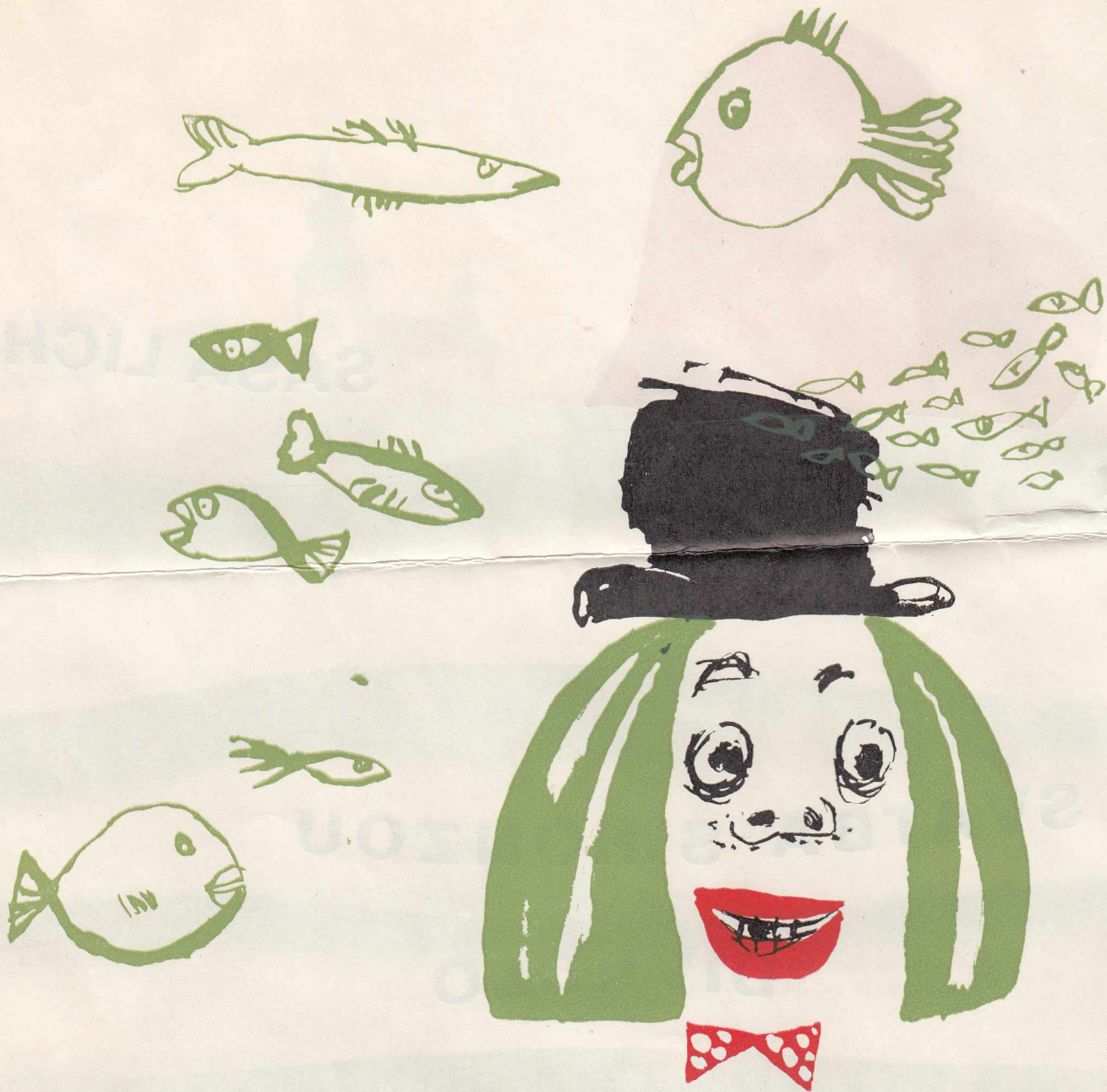

SAŠA LICHÝ

SVATBA S HONZOU

DIVADLO

PETRA BEZRUČE

Z českých lidových pověr

(podle O. Nahodila, A. V. Robka)

Život staré feudální vesnice byl závislý na spoustě nahodilostí. Člověk byl spoután neznámými přírodními silami, jejichž projevům nerozuměl a jichž se bál. Člověk sám, z vlastních zkušeností poznával, že nic se v jeho životě neděje bez určitých příčin, zákonitostí. Věřil tedy, že i lidský osud je již předem určen a že pouze stačí znát prostředky, kouzelné formule, aby mohl předvídat, co na něj v životě čeká. Neočekávaná smrt a různé zvraty v životě vedly k přesvědčení, že osud člověka je řízen.

A tak se setkáváme u našeho lidu s vírou v sudičky, tři ženy, bíle oblečené, které chodily k novorozenci a předly mu nit života a přitom určovaly jeho budoucí osud, bude-li v životě šťasten a jak dlouho bude živ. Kult sudiček - rožanic spadá do dávné matriarchální doby a jde o kult analogický jako u starých Keltů a Germánů, tedy o dávnověké matres a matronae, kde se setkáváme s obdobnými úkoly této trojice žen, kde znovu vystupují jako pomocnice při porodu a mají dokonce určitý ráz dárkyň osudu. Původní význam sudiček je matka rodu. A jako matky pomáhaly tyto nadpřirozené bytosti, což vysvětluje i pověra, že dávaly dětem duši.

Jako dárkyně života se tyto tajemné síly stávaly i dárkyněmi osudu, což napovídá samotný název sudičky. Ve specificky českých pověrách vystupují jako bílé panny, nebo bílé babičky. V českých pohádkách K. J. Erbena se označují sudičky jako matičky nebo babičky. Pokud jde o české lidové představy o sudičkách, obvykle se věří v existenci tří těchto ženských bytostí, z nichž nejstarší je nejmocnější. Vystupují i v jiném počtu - jedna, dvě, tři, čtyři, pět, sedm nebo devět žen. Jsou to éteričné vysoké postavy, těla téměř průhledného a šaty mají z mlhy. Přicházejí v noci, když všechno spí. Podle pověr prý nejdříve pošlou na šestinedělku hluboký spánek a teprve potom určí nemluvněti osud.

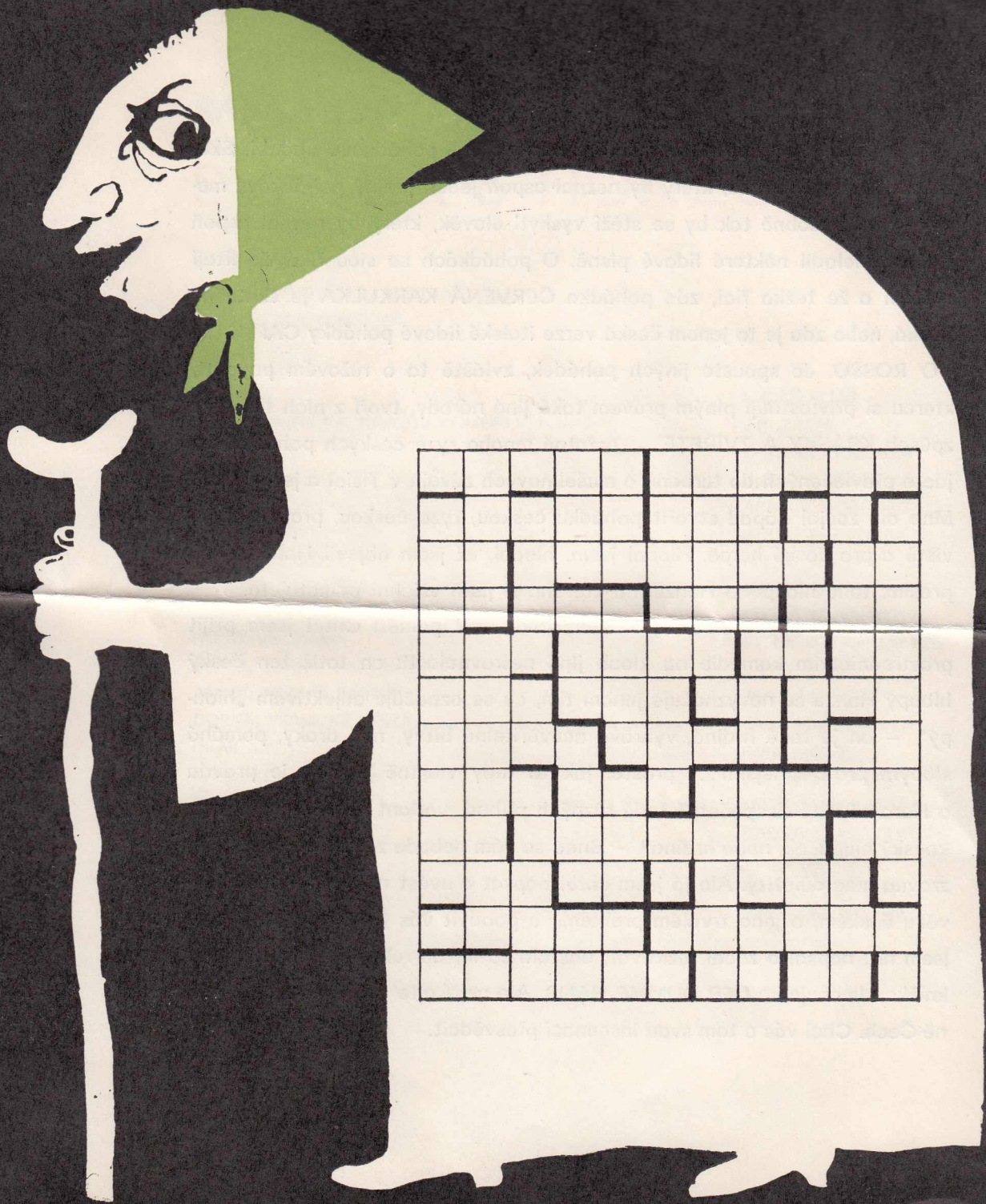
Starí Slované věřili, že je třeba si tyto síly naklonit, proto v Čechách pro sudičky prostírali stůl čistým ubrusem, přistavovali ke stolu židle a na stůl kladli chléb, sůl a máslo, někde pivo a sýr. Na sudičky se věřilo i v Praze (Václav Krolmus zapisuje r. 1831). Po celou noc se nechávalo jídlo od křestní hostiny, aby se při tak důležitém úkolu mohly sudičky posílnit. Někdy dokonce toto jídlo bylo jakousi úplatou, aby novorozenci daly šťastný a spokojený život. Osud, který určují sudičky, se prý vždy splní, i kdyby to bylo obtížné, a i kdyby se tomu lidé jak chtěli bránili. Podle lidové víry předpovídaly osud dětí někdy i divé ženy, víly a někdy i sám bůh a svatí. Podobných představ je velké množství. Osud člověka, a zejména jeho nemoci a smrt předpovídá fantastická postava smrti, chladnou bílou paní, která chodí krajem s kosou. Víra v sudičky dožívá mimo jiné v různých úslovích, jako například „to mu daly sudičky do vínku“, „mluvíš jako sudička“ apod.

A - asijský stát, krátký rychlý běh; B - dravý pták, dívčí jméno, dětský pozdrav, konec abecedy; C - citoslovce námahy, 1. část tajenky, zkratka Slovenska; D - automobilová značka Karviné, předložka, vine (upíná), řadová číslovka; E - mezinár, zkratka pro neznámý létající objekt, dává jíst, zkratka Československé televize, začáteční písmena abecedy; F - hlavní město Brazílie, OAO, předložka, dívčí jméno (ženy vyhnané z Ráje); G - jméno bohatýra Muromce, chlapec, pohyb vzduchem; H - strom, žluté barvivo - obráceně, prádlo na dešti; I - zkratka a podobně, 4. část tajenky, zkratka Polska; J - přítel člověka - obráceně, značka hliníku, začáteční písmeno rozhlasu, mazlivě šašek, samohláska; K - filmová cena udělovaná v USA, flétna; L - obřad při vstupu do manželství, foneticky S, rusky souhlas, římsky 1000.

1. - římská 1, 2. část tajenky, samohláska, předložka; 2. - část těla, známé zvláštko z kresleného televizního seriálu, římsky 5; 3. - římsky 500, biograf, přední část vozu, vybuchující hora; 4. - část hmaty, slovensky jako, Noemova loď, zkratka a to; 5. - nadpřirozená bytost, pohádková příšera, sloní zub, souhlásky slova rub; 6. - rozkaz k slepení, přístavní hráz, zvuk chrápání, zkratka Ford automobil; 7. - materiál na stavbu chaloupky Ježibaby, předložka, lastura-škeble; 8. - uzlíček na Hanzovy bucht, citoslovce (...hop), asi; 9. - římská L, lůžko, výtvarník scény v DPB-obráceně; 10. - rozkaz k nastavení, část nohy; 11. - T, 3. část tajenky, chemická značka amerícia.

Pomůcky: K - flauta; 5 - elf; 8. - olá; foneticky, to znamená napsat písmeno jak je vyslovujeme.

To je právě to zvláštní, že každý z nás má své pohádkové období. Skutečně neznám člověka, který by neznal aspoň jeden jediný pohádkový motiv - asi podobně tak by se stěžil vyskytl člověk, který by neznal aspoň jedinou melodii některé lidové písně. O pohádkách se sice říká, že lítají světem a že těžko říci, zda pohádka ČERVENĀ KARKULKA je skutečně česká, nebo zda je to jenom česká verze italské lidové pohádky CAPUCETTO ROSSO. Je spousta jiných pohádek, zvláště ta o růžovém poupěti, kterou si přivlastňují plným právem také jiné národy, tvoří z nich filmy na způsob KRĀSKY A ZVÍŘETE... ostatně mnoho ryze českých pohádek najdete převlečených do turbanů a mušelínových závojų v Tisíci a jedné noci. Mne ale zaujal nápad stvořit pohádku českou, ryze českou, pro české jeviště a pro české herce. Hledal jsem, hledal, až jsem objevil Honzu. Ano, prosím: toho hloupého Honzu, na kterého si jistě všichni pamatujete.

Ale nezabýval jsem se myšlenkou oživit vaši paměť! Chtěl jsem přijít prostřednictvím komedie na kloub jiné nesrovnalosti: on totiž ten český hloupý Honza se nelyzuje jenom tím, co se označuje adjektivem „hloupý“ - on je také hrdina, vyhrává neuvěřitelné bitvy, ničí draky, pomáhá slabým proti silnějším... prostě: jak to tedy vlastně je? Co je pravda o Honzovi v té nespočetné řadě různých příhod, variant a verzí: je to venkovský hlupáček, nebo hrdina? - Snad se vám nebude zdát tenhle problém zrovna moc důležitý. Ale já jsem chtěl napsat a uvést na jeviště hru o člověku českém, o jeho trvalém problému a pobavit vás jeho řešením. Sotva jsem hru napsal a začal režirovat, dostala se mi do rukou jistá pohádková knížka. Jmenuje se DER DUMME HANS. Ale nelekejte se. Honza je skutečně Čech. Chci vás o tom svou inscenaci přesvědčit.

SAŠA LICHÝ

SVATBA S HONZOU

REŽIE / SAŠA LICHÝ

SCÉNA A KOSTÝMY / JAN DUŠEK

HUDBA / JAN TOMŠÍČEK

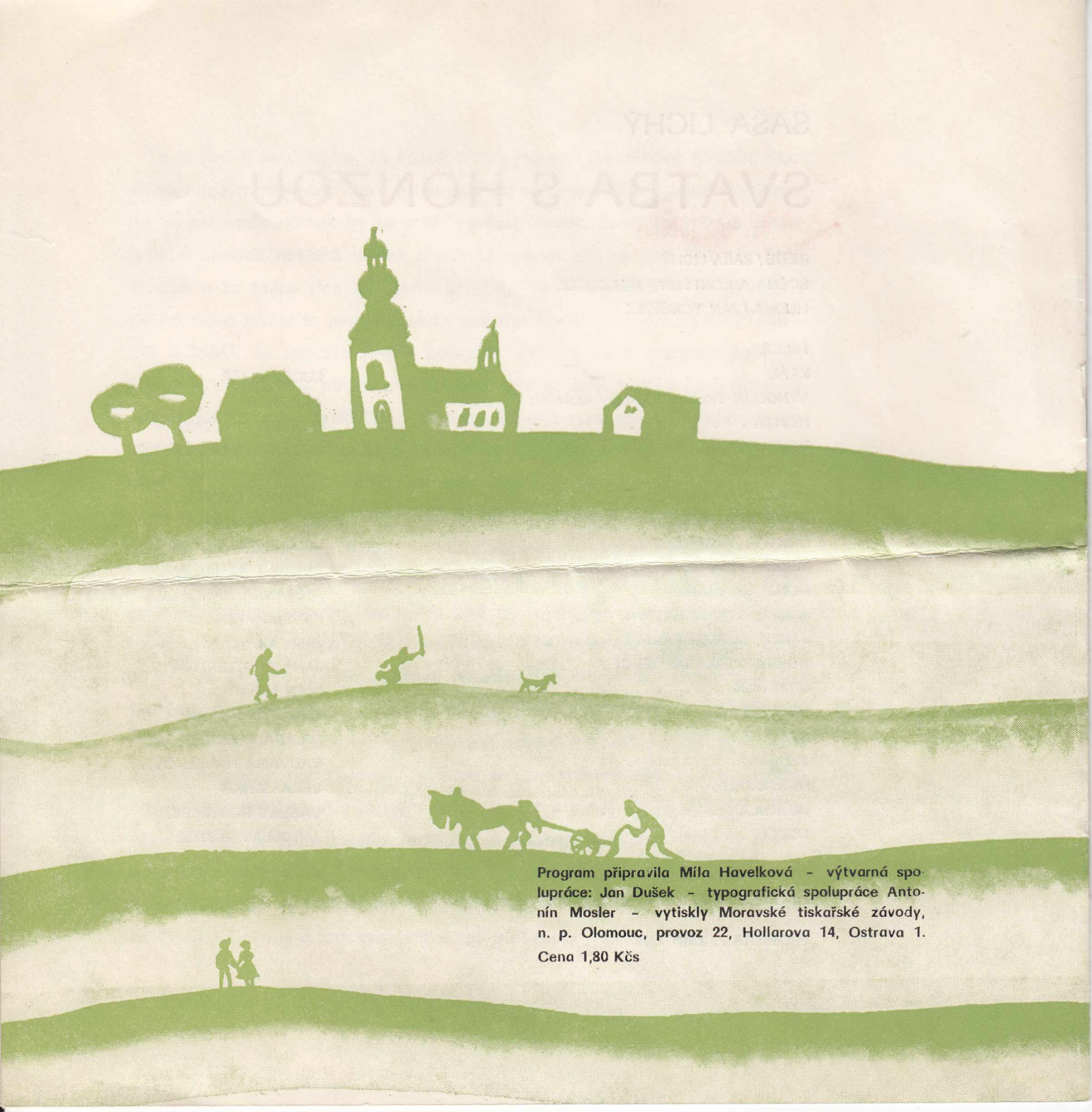
HRAJÍ:

KRÁL	LUDEK ELIŠ
VENDELÍN TRČKA, KRÁLŮV KOMOŘÍ	JIŘÍ ZACH
HONZA	OTAKAR PRAJZNER
VENDULKA	ZUZANA HODKOVÁ
TENTURIEL	ARNOŠT BOROVEC
PRINC Z AMARANCIE	JINDŘICH DVOŘÁK
DOKTOR ALMAZON	MILAN KOUTNÝ
DOKTOR FIGUREDÓ	MILAN SOVA
TERKA, PRINCEZNIINA SLUŽKA	ALENA TOMÁNKOVÁ
HONZOVA MÁMA	ŠTĚPÁNKA RANOŠOVÁ
JOSKA, STARŠÍ PASTÝŘ	PAVEL HANDL
JANEK, MLADŠÍ PASTÝŘ	JAN ODL
DORKA, VESNICKÉ DĚVČE	JANA POSTLEROVÁ
DRAKOUN	IVAN MISAŘ
STAROSTA	JERONÝM HORÁK
SVĚTÝLKO	MILADA ALBÍNOVÁ
JEŽIBABA	RADVANA HAVELKOVÁ
HASTRMAN	VĚRA JANKŮ
HEJHULÁN	VÁCLAV ROŠTLAPIL
LOVČÍ	JAROSLAV TĚŠITEL

PŘEDSTAVENÍ ŘÍDÍ / JAROSLAV FUKALA

TEXT SLEDUJE / JIŘINA ČÍŽKOVÁ

PREMIÉRA 2. ZÁŘÍ 1972

Program připravila Míla Havelková - výtvarná spolupráce: Jan Dušek - typografická spolupráce Antonín Mosler - výtiskly Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1.
Cena 1,80 Kčs